

Na ‘Soldaat van Oranje’ investeert Alex Mulder nu in een ‘Tate Modern aan het Noordzeekanaal’

Interview Zakenman Alex Mulder steekt zijn geld graag in cultuur. Een voormalige kogelfabriek in Zaandam moet nu een bruisend cultureel centrum worden. „Waanzinnig toch?”

o Arjen Ribbens
5 december 2018

Ontwerp van OMA voor cultureel centrum Het Hem in Zaanstad

Toen Alex Mulder (72) in 2006 vertrok als bestuursvoorzitter van USG People, het detacheringsbedrijf dat hem tot een van de rijkste Nederlanders maakte, wilde hij Amsterdam een cadeau geven. Het idee was een kunstcentrum voor jong talent. Het zou 24 uur per dag open zijn en The Next gaan heten. Voor de gedroomde locatie op de Zuidas had architect Wiel Arets al een gebouw ontworpen.

Maar tot Mulders ergernis wilde de gemeente Amsterdam „het aangeboden cadeau niet uitpakken”. Zijn plan om het kunstcentrum met onder meer ateliers en winkels een inkomstenbron te bezorgen, leidde tot een jarenlang gevecht over de vraag of hij wel recht had op de lagere grondprijs voor culturele bestemmingen. Twee jaar terug werd duidelijk dat The Next er nooit zou komen.

CV

Alex Mulder (1946) werd in Amsterdam geboren, als een van de vijf kinderen van een inkoper van huishoudelijke artikelen.

In 1972 richtte hij **uitzendbureau Unique** op. Dat groeide uit tot het beursgenoteerde detacheringsbedrijf USG People met, op het hoogtepunt, 120.000 werknemers en een omzet van 4 miljard euro.

Na zijn vertrek als bestuursvoorzitter bij USG verkocht Mulder 15 procent van zijn aandelen. **Daarmee richtte hij beheermaatschappij Amerborgh op.** Daarmee investeert hij op tal van terreinen, ook in kunst en cultuur.

Als geboren Amsterdammer knaagde die nederlaag aan hem. Maar inmiddels niet meer, zegt hij met een lach.

Zijn geplande geschenk aan Amsterdam verwezenlijkt Mulder in een voormalige munitiefabriek op het Hembrugterrein in Zaanstad, aan de oevers van het Noordzeekanaal, een boottochtje verwijderd van station Amsterdam Centraal.

Foto Gerritjan Huinink

Daar opent komend voorjaar Het Hem. Een cultureel centrum zo groot als een voetbalveld, dat ook 24 uur per dag open moet zijn. Met tentoonstellingsruimtes, een (film)theater, een restaurant en over drie jaar ook een 160 kamers tellend hotel, dat op poten bovenop het cultuurcentrum komt te staan. Voor de verbouwing en de benodigde nieuwbouw is OMA ingeschakeld, het door Rem Koolhaas opgerichte architectenbureau.

Mulder mijdt de publiciteit. Maar over Het Hem praat hij graag. Het is niet zijn eerste opvallende investering in kunst en cultuur. Eerder financierde hij bijvoorbeeld de musical *Soldaat van Oranje*. En in Amsterdam beheert hij het Compagnietheater, de Rode Hoed, het bezinningscentrum De Nieuwe Liefde en, vanaf volgend jaar, het totaal gerenoveerde debatcentrum Felix Meritis. Hoeveel hij investeert in Het Hem wil hij niet zeggen.

[Lees ook: Het Hem, nieuw cultureel centrum in oude kogelfabriek aan Noordzeekanaal](#)

Bezuinigen op kunst is geen kunst, is een van Mulders lijfspreuken. Een weldoener vindt hij zichzelf echter niet. „Met wat in mijn vermogen ligt, wil ik plekken creëren waar gewerkt kan worden aan beschaving”, zegt hij. In een kantoor van zijn beheermaatschappij Amerborgh in Amsterdam, een statig

pand dat vol hangt met hedendaagse kunst, vertelt de zakenman over Het Hem.

Hoe kwam u in Zaanstad terecht?

Alex Mulder: „Twee jaar geleden wees iemand mij op die oude kogelfabriek. Ik stapte daar binnen en zei meteen: dit is het. Een ruimte om verliefd op te worden.”

Mulder laat een foto zien van de voormalige fabriekshal, een hoge ruimte met betonnen zuilen. „Waanzinnig, toch? Tate Modern, maar dan aan het Noordzeekanaal. Toen we duidelijk maakten dat we daar een cultureel centrum van wilden maken, met OMA als architect, zag de gemeente Zaanstad daar direct het belang van in.”

Wordt Het Hem ook een cultuurcentrum voor jong talent?

„Ik las net een rapport van het Stedelijk Museum Amsterdam dat de stad een plek mist voor experimentele kunst. Nou, in Het Hem komt de nadruk te liggen op het experiment. Er komt 8.000 vierkante meter cultuurruimte, voor alle mogelijke kunstvormen. We hebben de kogelfabriek aan tientallen kunstenaars laten zien. ‘Wat zou je daar willen doen?’ vroegen we. Dat leverde tal van ideeën op. Met de programmering bemoei ik me overigens niet. Ik wil kunstenaars graag ondersteunen, maar ik ga niet op hun stoel zitten.

„Een interessante programmering voor een breed publiek. Dat is mijn opdracht aan de directie. En ik hoop dat daar ook experimenten tussen zitten waarvan bezoekers zich afvragen: waar is dit in hemelsnaam voor nodig? Soms moet het faliekant fout gaan. Dat hoort bij kunstenaars.”

Voor veel Amsterdammers is Zaandam best ver weg.

„Het moet een omweg waard zijn. We gaan zorgen voor een speciale bootverbinding vanuit Amsterdam. Op die boot begint al meteen de programmering van Het Hem. In het voorjaar gaan we open.”

Waarom bouwt u zo'n kostbaar centrum?

„Omdat ik vind dat het nodig is. Als maatschappij hebben we te veel aandacht voor rendementsdenken en te weinig voor kunst en cultuur. Kunst geeft identiteit aan ons leven en geeft geen antwoorden, maar stelt vragen. Door kunst durven we op een andere manier te denken.

„Voor allerlei ontwikkelingen in de maatschappij is het belangrijk dat we aan de zachte waarden in het leven, aan reflectie, verbeelding en fantasie, meer aandacht en tijd besteden. Daarom wil ik dat Het Hem zich niet richt op commercieel interessante en makkelijk scorende kunst. Het moet juist een platform bieden aan jonge kunstenaars die het experiment zoeken. Door de botte bezuinigingen van een aantal jaren geleden is er voor hen vrijwel geen plek meer om zich aan een breed publiek te presenteren.”

U was bereid 9 miljoen te investeren in ‘Soldaat van Oranje’, een musical met een duur technisch concept in een theater op een afgelegen vliegveld. Inmiddels trok die voorstelling 2,7 miljoen bezoekers en heeft u uw investering vast al terug.

Lachend: „Daar hoeft u zich geen zorgen over te maken. ‘Soldaat’ was een weloverwogen gok die goed heeft uitgepakt. Daar gaat het om in het leven: dat je af en toe iets durft te doen.”

NRC Cultuurgids

Wat moet je deze week zien, horen of luisteren? Onze redacteuren tippen en recenseren.

Inschrijven

Moet Het Hem ook winst gaan maken?

„Net als bij het Compagnietheater en Felix Meritis staan wij garant. We zijn een vangnet, geen hangmat. Op termijn moet Het Hem zichzelf bedruipen. Met het hotel kan straks de programmering worden gefinancierd. Zo pakken we het ook aan in de andere cultuurhuizen. Door zalen te verhuren en soms bedrijfsprogramma's te maken, kunnen die hun eigen broek ophouden. En dat moet ook. Anders ontstaat een probleem als ik er niet meer ben en mijn kinderen zouden zeggen: heel leuk die hobby's van pa, maar wij gaan iets anders doen. Gelukkig zijn mijn kinderen niet zo, maar afhankelijkheid is onwenselijk.”

Heeft u plannen voor meer cultuurhuizen?

„Elke dag zie ik kansen. Nieuwe dingen bedenken, dat is zo leuk. We zijn al tijden bezig met een musical over de ontdekking van New York. Met razend ingewikkelde techniek moet dat belevenistheater worden, net als bij *Soldaat van Oranje* [daar was een draaiende tribune, die uitzicht biedt op steeds een ander deel van het cirkelvormige decor, red.].

„Niks leukers dan de mensen zoeken met wie zo'n plan te realiseren is. Een belangrijk voordeel is dat ik 35 jaar een uitzendbureau heb gehad. De juiste mensen kiezen is altijd mijn vak geweest. Briljante mensen om me heen verzamelen, dat is het enige waar ik echt goed in ben. Zo heb ik een mooi bedrijf gebouwd.”

Hoe denkt u dat de gemeente Amsterdam naar Het Hem kijkt?

Schouderophalend: „Ach, dat weet ik niet. Het blijft toch vreemd dat ik jaren heb moeten vechten voor een op z'n minst sympathiek plan? Lange tijd vond ik het vervelend dat The Next niet doorging. Maar nu we zo'n mooie plek in Zaanstad hebben gevonden, vind ik het niet erg meer dat het niet is doorgegaan.

„Met Het Hem hoop ik veel mensen blij te maken. Maar ook mezelf. Mijn leven stond lang in het teken van rendementsdenken. Nu werk ik vaak met acteurs, schrijvers, architecten. Daar geniet ik enorm van. Daarom werk ik op mijn 72ste nog elke dag. Als dit stopt, dan is het omdat ik er niet meer ben.”

HET HEMZO GROOT ALS HET RIJKS

Kim Tuin klapt in haar handen. „Wat een geweldige akoestiek, hè?” Tuin staat op de bovenste etage van de voormalige munitiefabriek op het Hemwegterrein in Zaanstad. Een hoge hal van een paar duizend vierkante meter vol met betonnen kolommen. Achter de ramen schuift een containerschip voorbij, op weg naar de haven van Amsterdam. Aan de andere kant van het Noordzeekanaal is volop industriële bedrijvigheid.

Op de plek waar jarenlang vuurwapens, artillerie en munitie voor het Nederlandse leger is gefabriceerd, opent in het voorjaar cultuurhuis Het Hem.

Tuin is de artistiek directeur van dit door ondernemer Alex Mulder gefinancierde initiatief.

Het Hem is immens; het vloeroppervlak komt in de buurt van dat van het Rijksmuseum Amsterdam. Toen Tuin een jaar geleden voor het eerst door het lege gebouw liep, raakte ze enigszins in paniek. Ze zag de potentie, zegt ze. „Maar vanuit het niks zoiets groots opbouwen, dat vond ik best een uitdaging.”

Kim Tuin (49) begon haar carrière in de dance-wereld. Ze zette in Nederland het eerste agentschap voor dj's op en leidde Club Trouw in Amsterdam. In 2015 werd ze directeur van de stichting NDSM-werf. Het gebied rond de voormalige scheepswerf in Amsterdam-Noord groeide onder haar leiding uit tot een culturele hotspot.

Het Hem moet een plek worden die bezoekers prikkelt om hun voelsprietten uit te zetten, zegt Tuin. „Kunst kan ons helpen om de maatschappij en onze buurman beter te begrijpen.”

Dat zal Het Hem doen door ruim baan te geven aan experimenten. Geen overbodige luxe, volgens haar. „Sommige kunstenaars hebben het lef om andere visies aan te dragen. Zo laten ze soms dingen zien die aan ons voorbijgaan omdat we zo in onze gestructureerde levens vastzitten.”

Per seizoen krijgt een andere gastconservator de kans om met een reeks kunstwerken te reflecteren op zijn of haar kijk op de wereld. Alex Mulder, de aanjager van Het Hem, zal de aftrap verzorgen. Over andere gasten laat Tuin zich nog niet uit. Wel noemt ze als gedroomde gasten de Mexicaanse filmregisseur Alejandro González Iñárritu (bekend van *Birdman* en *The Revenant*) en de Chileens-Amerikaanse geluidskunstenaar Nicolas Jaar. In Het Hem komen ook ateliers voor vijf kunstenaars en een open atelier waar bezoekers met een kunstenaar kunnen samenwerken. RAAAF, de Nederlandse studio die opereert op het snijvlak van architectuur, kunst en filosofie, heeft voor Het Hem een grote, permanente installatie ontworpen.

Niels Wouters, de oprichter van het bekende Amsterdamse restaurant Hotel De Goudfazant, zet in Het Hem een restaurant op. In de kelder, waar ook een 200 meter lange schietbaan is, komt een hifi-bar. Verzamelaars met een

bijzondere platencollectie worden daar uitgenodigd „een intieme luisterervaring” te brengen. De bouw van een theater en een hotel volgen later.

Door ieder seizoen een ander stemgeluid te laten horen hoopt Tuin een nieuw en breed publiek te trekken. „Soms hoor ik mensen zeggen: kunst, dat is niks voor mij. Maar kunst is veel minder ver weg dan deze mensen denken. Ze zien het alleen nog niet. Op dat vlak hoop ik met Het Hem straks een slag te slaan.”